

Chefsjustitieombudsmannen
Mats Melin**Anmälan mot Tullverket om långsam handläggning av ett ärende om omhändertagna tobaksvaror, förstöring av dessa m.m.**

Anmälan m.m.

AA klagade på Tullverket avseende långsam handläggning av ett ärende om omhändertagna tobaksvaror. Han anförde därvid bl.a. följande. Den 3 juli 1998 omhändertog Tullverket tre paket med cigaretter som han hade köpt i Grekland och skickat hem per post. Han hörde därefter inte av Tullverket förrän myndigheten svarade på hans förfrågan i november 2005 om vad som hände i ärendet. Den 28 december 2005 underrättade Tullverket honom om att man avvaktade Regeringsrättens prövning av säljarens skattskyldighet. När han den 5 juni 2007 ringde till Regeringsrätten fick han veta att domstolen den 22 juni 2005 beslutat att inte meddela prövningstillstånd.

I en tidigare anmälan till JO (dnr 1004-2005) klagade AA på Tullverket och Regeringsrätten rörande långsam handläggning avseende samma omhändertagna cigaretter. I det ärendet inhämtades från Regeringsrätten en upplysning om att domstolen ännu inte hade tagit ställning till frågan om prövningstillstånd beträffande det skattskyldiga bolagets överklagande. I sitt beslut den 28 april 2005 fann justitieombudsmannen Cecilia Nordenfelt inte anledning till någon ytterligare åtgärd eller något uttalande.

Utredning

Anmälan remitterades till Tullverket för yttrande. I remissvaret anförde Tullverket, huvudkontoret, genom generaltulldirektören BB, följande (den till yttrandet bifogade handlingen har här uteslutits).

Utredning**Omhändertagandebeslutet**

Av handlingar i ärendet framgår att klagandes postförsändelser, (ARA PS 23/98, 27/98, 29/98) innehållande sammanlagt 2 600 stycken cigaretter, omhändertogs den 3 juli 1998 av Tullverket. Omhändertagande skedde med stöd av 3 kap. 4 § lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineralolja produkter (ordet mineralolja produkter har numera ersatts av ordet

energiprodukter; JO:s anm.). Anledning fanns att anta att skattskyldighet förelåg enligt lagen (1994:1563) om tobaksskatt och att skatten inte betalats och inte heller säkerhet ställts. Den 4 juli 1998 informerades klaganden brevledes om att postförsändelserna öppnats och omhändertagits av Tullverket.

Beslutet att omhänderta tobaksvarorna överklagades av klagande den 16 juli 1998, men fastställdes av såväl länsrätt (den 10 mars 1999) som kammarrätt (den 26 juni 2000). Regeringsrätten beslutade den 5 augusti 2002 att inte meddela prövningstillstånd i frågan om omhändertagandet av tobaksvarorna.

Av handlingarna i ärendet framgår vidare att Tullverket under perioden den 3 juli - den 19 oktober 1998 omhändertog sammanlagt 138 postförsändelser från en och samma postboxadress i Grekland. Samtliga försändelser var adresserade till privatpersoner i Sverige. I flertalet fall angavs adressaten som avsändare med postboxadress på Rhodos. Samtliga mottagare, i likhet med klagande, informerades om Tullverkets beslut om att omhänderta cigaretterna.

Inför den fortsatta handläggningen av ärendena gick dåvarande Tullmyndigheten Arlanda ut med en informationsskrivelse ("Informationsblad"). Under rubriken "Vad händer nu" informerades mottagarna bl.a. om vilka alternativ som stod till förfogande beträffande de omhändertagna postförsändelserna. Det upplystes inledningsvis om att frågan om skattskyldigheten var föremål för utredning. Därefter angavs, vilket också summerades i punktform, de tre alternativ som mottagarna hade att välja bland.

Alternativ ett innebar att när väl frågan om skattskyldigheten fastställdes skulle den skattskyldige uppmanas betala in skatteskulden. Tullverket skulle sedan skicka cigaretterna till mottagarna. Enligt det andra alternativet gavs mottagaren möjligheten att själv lösa ut cigaretterna mot en avgift motsvarande skatten, om skatten inte betalades av den skattskyldige. Som ett tredje alternativ påmindes mottagaren om möjligheten att överklaga beslutet om omhändertagandet, enligt den fullföljdsanvisning som återfanns i det tidigare utskickade beslutet.

Flertalet av de tjänstemän som arbetade med ärendena arbetar inte längre i Tullverket. Dessa har alltså inte kunnat höras. Det har därför inte gått att fastställa huruvida informationsskrivelsen verkligen har gått ut till samtliga mottagare. Det förefaller emellertid sannolikt att så var fallet. Informationsskrivelsen var ett s.k. "massutskick", vilket innebär att även klagande bör ha tagit emot skrivelsen.

Ungefär hälften av mottagarna valde att lösa ut cigaretterna. Klaganden valde att överklaga beslutet om omhändertagandet. Beslutet fastställdes genom att Regeringsrätten inte medgav prövningstillstånd.

Skattebeslutet

Tullverket beslutade den 26 maj 1999 att påföra Wet Wave Clothing (bolaget) tobaksskatt för de postförsändelser som varit föremål för distansförsäljning samt den 16 augusti 1999 att påföra samma bolag transporttillägg med stöd av LPK. Något anstånd med inbetalning av punktskatten meddelades inte av Tullverket.

Beslutet om skattskyldighet överklagades av bolaget. Överklagandet avsågs av såväl länsrätt (den 5 juli 2000) som kammarrätt (den 27 maj 2003). Regeringsrätten beslutade den 22 juni 2005 att inte meddela prövningstillstånd i frågan om skattebeslutet.

Förstöring av cigaretterna

Det är fastställt att Tullverket lät förstöra klagandens cigaretter som transporterades till Södertälje värmeverk för förbränning någon gång under 2002 eller 2003. Cigaretterna hade då varit föremål för omhändertagande under så pass lång tid att de hade torkat och var således obrukbara. Lagringen av cigaretterna var utrymmeskrävande och genererade kostnader för Tullverket. Kostnaderna stod inte i proportion till det i praktiken obefintliga värdet på cigaretterna. Dåvarande regionchefen beslutade därför att cigaretterna skulle brännas.

Tullverkets bedömning

Regeringsrättens beslut angående skattskyldighet

Tullverket konstaterar att i Tullverkets svar till klaganden den 28 december 2005 felaktigt angavs att något beslut från Regeringsrätten ännu inte meddelats.

Regeringsrätten hade till skillnad från vad som angavs i svarsskrivelsen redan avslagit frågan om prövning av kammarrättens dom. Detta var ett förbiseende från Tullverkets sida, men det visar också att det har funnits brister i bevakningen av ett pågående operativt ärende.

Regeringsrättens beslut avsåg ett överklagande av skattskyldig i ärendet, dvs. Wet Wave Clothing och inte klaganden i den här aktuella JO-anmälan. Klaganden var alltså inte part i målet och någon skyldighet att informera honom om utgången fanns inte. Då prövningstillstånd inte medgavs stod skattebeslutet fast.

Ärendets slutliga redovisning

Vad gäller den slutliga redovisningen av ärendet finner Tullverket att den varit bristfällig då det inte går att fastställa vilka åtgärder Tullverket vidtagit efter det att Regeringsrätten inte beviljat prövningstillstånd gällande skattskyldigheten, dvs. då ärendet avslutats. Ärendet avslutades i diariet först den 20 juni 2007 då Tullverkets rättssekretariat frågat ansvarig enhet om ärendet var avslutat.

Ärendet borde egentligen ha avslutats när Regeringsrättens beslut kom i juni 2005. Att så inte skedde berodde förmodligen på att man inte var medveten om att Regeringsrätten fattat beslut i juni 2005 om att inte medge prövningstillstånd. Eftersom skatten inte betalats (Tullverket debiterade bolaget den 26 maj 1999 och Tullverket medgav inte anstånd med betalningen) skulle beslut tas om vad som skulle hända med cigaretterna. Eftersom de mottagare som valt att lösa ut sina cigaretter redan gjort det och resterande cigaretter redan var lämnade för destruktion fanns ingen anledning att ansöka om förverkande av de senare hos länsrätten.

Enligt 3 kap. 7 § LPK får en punktskattepliktig vara förverkas om betalning inte sker inom två månader efter det att beslutet vunnit laga kraft. Av 4 kap. 9 § LPK framgår att beslut om förverkande fattas av länsrätten efter ansökan från Tullverket.

Tullverket finner att det inte fanns något laga stöd att förstöra cigaretterna vid den tidpunkt det skedde. Dels hade skattebeslutet inte vunnit laga kraft, dels hade Tullverket inte ansökt hos länsrätten om ett förverkande av varorna.

Enligt uppgift från en av de handläggare som arbetade med ärendet var klaganden redan i samband med att han överklagade omhändertagandebeslutet 1998, medveten om att hans enda möjlighet att få tillbaka sina cigaretter var att han själv löste ut dem. Klagande gjorde dock klart för Tullverket att han inte hade för avsikt att betala någon avgift.

Regeringsrättens beslut medförde ingen faktisk förändring för klaganden vad gäller möjligheten att få ut cigaretterna. Tullverket anser dock att, eftersom klaganden vid flera tillfällen varit i kontakt med Tullverket gällande de omhändertagna cigaretterna, borde klaganden ha underrättats om att ärendet var avslutat.

Handläggningstid

Klaganden har framförallt haft invändningar mot Tullverkets långa handläggningstid i ärendet (nio år) och att han inte hört något från Tullverket sedan cigaretterna omhändertogs.

Frågan om skattskyldigheten avgjordes emellertid inte förrän 2005 genom att Regeringsrätten inte meddelade prövningstillstånd avseende skattskyldighet för Wet Wave Clothing. Fram till dess att det fanns ett lagakraftvunnet beslut i skattefrågan fanns ingen möjlighet för Tullverket att vidta några åtgärder i förhållande till klaganden.

Av utredningen framgår att klaganden mellan 2003 och 2005 haft ett flertal kontakter med Tullverket gällande ärendets gång, se bifogad bilaga.

AA kommenterade remissvaret. Han anförde därvid bl.a. följande. Han har inte fått del av den informationskrivelse Tullverket omnämnde i yttrandet. Vidare blev han inte vid något tillfälle upplyst om vad som hände med hans cigaretter eller vilken möjlighet han hade att lösa ut dem. För övrigt hade cigaretterna redan bränts när han för första gången kontaktade Tullverket.

Bedömning

Långsam handläggning m.m.

Av utredningen framgår att frågan om Tullverkets omhändertagande den 3 juli 1998 av AA:s tobaksvaror var korrekt eller inte avgjordes slutligt genom Regeringsrättens beslut den 5 augusti 2002 att inte meddela prövningstillstånd. Tullverkets fortsatta handläggning av ärendet var därefter avhängig frågan om säljarens skattskyldighet. Denna fråga blev i sin tur slutligt avgjord genom Regeringsrättens beslut den 22 juni 2005 att inte meddela prövningstillstånd, dvs. sex månader innan Tullverket skickade en skrivelse till AA om att myndigheten alljämt avvaktade Regeringsrättens avgörande.

Enligt 7 § förvaltningslagen (1986:223) ska handläggningen av ett ärende där någon enskild är part ske så enkelt, snabbt och billigt som möjligt utan att säkerheten eftersätts. När en myndighet vid sin handläggning av ett ärende avvaktar ett domstolsavgörande har myndigheten således ett ansvar för att ärendet inte blir liggande utan åtgärd efter det att domstolen har meddelat sitt avgörande. Myndigheten bör därför genom regelbundna kontakter med domstolen hålla sig informerad om hur domstolens handläggning fortskrider. Tullverkets bevakning av det aktuella ärendet hade uppenbarligen brustit under åtminstone sex månader före myndighetens upplysning till AA i december 2005 om ärendets handläggning. Myndigheten borde åtminstone när AA begärde besked ha kontrollerat om Regeringsrätten tagit ställning i saken.

Vidare har framkommit att Tullverket inte har kunnat fastställa vilka åtgärder myndigheten vidtagit i ärendet från Regeringsrättens beslut i juni 2005 till dess att Tullverkets ärende den 20 juni 2007 registrerades som avslutat. AA underrättades heller inte om att ärendet hade avslutats. Detta är oacceptabelt.

Tullverket förtjänar kritik för sin bristande handläggning av ärendet.

Förstöring av cigaretterna

3 kap. 4 § lagen (1998:506) om punktskattekontroll av transporter m.m. av alkoholvaror, tobaksvaror och energiprodukter ger Tullverket rätt att under vissa förhållanden omhänderta en alkohol- eller tobaksvara. Enligt paragrafens tredje stycke tillämpas 2 kap. 12 § när det gäller handhavandet av omhändertagna varor. 2 kap. 12 § föreskriver att egendom som är omhändertagen ska förvaras av Tullverket, eller av den som fått i uppdrag av verket att sköta förvaringen, och att Tullverket ansvarar för att omhändertagen egendom vårdas väl och står under noggrann tillsyn. Tullverket har i sitt yttrande redogjort för bestämmelserna om förverkande i 3 kap. 7 § och 4 kap. 9 §.

Tullverket har uppgivit att myndigheten, efter beslut av en dåvarande regionchef, någon gång under 2002 eller 2003 lät förstöra AA:s cigaretter. Anledningen till det var att cigaretterna var obrukbara och att förvaringen av dem orsakade oproportionerligt stora kostnader. AA underrättades inte om åtgärden. Tullverket har vidgått att myndigheten saknade laga stöd för att förstöra cigaretterna vid den tidpunkt detta skedde, eftersom skattebeslutet inte hade vunnit laga kraft och Tullverket inte hade ansökt hos länsrätten om förverkande av varorna. Jag instämmer i denna bedömning. Tullverket förtjänar allvarlig kritik för det inträffade. Någon ytterligare åtgärd från min sida är emellertid inte påkallad.

Övrigt

Det som har framkommit i övrigt ger inte tillräcklig anledning till något uttalande från min sida.

Ärendet avslutas.